

Зоряна БОЙКО, Світлана ВОВК

ПРОБЛЕМИ ВНУТРІСЕКТОРНОЇ ТОРГІВЛІ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИМИ ТОВАРАМИ В КОНТЕКСТІ УЧАСТІ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНОМУ РУСІ КАПІТАЛУ

Проаналізовано внутрісекторну торгівлю високотехнологічними товарами України з країнами світу, основні проблеми її розвитку. Досліджено роль прямих іноземних інвестицій інноваційного розвитку країни. Розроблено пропозиції напрямів розвитку ВСТ України та шляхи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни.

У сучасних умовах глобалізації світового господарства країни забезпечують свій розвиток шляхом вдосконалення існуючих технологій, техніки та використання принципово нових наукових досягнень, тобто підвищується значення інноваційної парадигми економічного розвитку, чіткіше виявляються загрози, що провокуються технологічним відставанням. Між країнами активно здійснюється технологічний та науковий обмін.

Актуальною нині є проблема визначення ефективної міжнародної спеціалізації, до якої у світі спостерігаються нові підходи, що враховують динамічні зміни якісних параметрів попиту і пропозиції, внаслідок чого міжнародна спеціалізація країни зумовлюється не галузевим принципом, а її можливостями на певних етапах науково-інноваційного циклу. Так, відповідно до нових підходів міжнародної спеціалізації, країни поділяють на:

- країни, що контролюють піонерні фундаментальні і пошукові дослідження, утримують лідируючі позиції на світовому ринку високотехнологічних товарів та найбільші прибутки;
- країни, що спеціалізуються на проектно-конструкторських розробках, займають позиції відразу ж за лідерами;
- країни, які масово впроваджують високотехнологічні товари;
- країни-виробники ресурсів і товарів з низьким ступенем переробки та країни-експортери сировини.

Градація країн за технологічною структурою економіки стає дедалі відчутнішою. Провідні країни зміцнюють позиції через спеціалізацію на дохідній наукомісткій продукції і прорив у шостий технологічний уклад (див. табл. 1); країни другого ешелону орієнтуються на вже освоєні нові технології; країни третього ешелону перебувають на периферії технологічної гонки й задовольняються дрібними технологічними нішами; країни-аутсайтери спираються на старі технологічні уклади.

Технологічний розрив між країнами посилюється трансфером криз, який здійснюють розвинуті країни для отримання економічних та науково-технічних переваг над країнами-конкурентами. Певні механізми трансферу криз (експорт продукції і технологій за межами їхнього життєвого циклу, поглинання незахищених інтелек-

туальних продуктів, диспаритет у торгівлі високотехнологічною продукцією) якраз діють у напрямі консервації технологічного відставання менш розвинутих країн. Технологічні розриви спричинені такими обставинами: різницею в термінах включення у всесвітній цивілізаційний процес та регіональні альянси; особливостями формування і розвитку національної економіки; ставленням суспільства до освіти, науки та інновацій; можливостями генерувати інновації та реалізувати інші конкурентні переваги.

Таблиця 1

Найбільші країни – експортери високотехнологічної продукції, %

Галузь	Країни						
	США	Японія	ФРН	Південна Корея	Франція	Велика Британія	Сінгапур
Телекомунікаційне і навігаційне устаткування	20	17	7	–	–	–	–
Мікроелектроніка	19	21	–	10	–	–	–
Авіаційне і ракетно-космічне устаткування	40	–	–	–	20	9	–
Засоби інформації	19	15	–	–	–	–	12
Медичне устаткування і матеріали	27	10	15	–	–	–	–
Промислові та наукові прилади і матеріали	28	18	14	–	–	–	–

Таблиця 2

Регіони світу та окремі країни за рівнем експорту високотехнологічних товарів у 2002 р.

(частка високотехнологічних товарів в експорті виробів обробної промисловості, %)

Дуже високий рівень (>30%)	Високий рівень (21–30%)	Середній рівень (11–20%)	Низький рівень (6–10%)	Дуже низький рівень (0–5%)
Східна Азія і басейн Тихого океану (32)	Світ в цілому (21)	Європейський валютний союз (17) Латинська Америка та Карибський басейн (16)	Європа та Центральна Азія (10) Африка на південь від Сахари (8)	Південна Азія (4) Близький Схід та Північна Африка (2)
<i>Окремі країни</i>				
Філіппіни (65) Сінгапур (60) Малайзія (58) Ірландія (41) Південна Корея (32) США (32) Велика Британія (31) Таїланд (31)	Нідерланди (28) Угорщина (25) Фінляндія (24) Японія (24) Китай (23) Данія (22) Норвегія (22) Франція (21) Швейцарія (21)	Ізраїль (20) Люксембург (19) Німеччина (17) Швеція (16) Австрія (15) Канада (14) Чехія (14) Росія (13) Естонія (12) Хорватія (12) Бельгія (11)	Греція (10) Казахстан (10) Італія (9) Іспанія (7) Португалія (7)	Індія (5) Литва (5) Словенія (5) Україна (5) Білорусь (4) Латвія (4) Болгарія (3) Кіпр (3) Польща (3) Румунія (3) Словаччина (3) Туреччина (2)

Нові знання і технології нині продукують не тільки розвинуті країни, існує зворотний потік інновацій з країн, де розміщені дослідницькі ланки ТНК. Змінюється частка присутності країн на ринку високотехнологічної продукції; відбувається активне захоплення нових ринкових ніш НІК (див. табл. 2), котрі з початку 90-х р. минулого століття успішно реалізували стратегію підвищення рівня конкурентоспроможності продукції на цьому ринку завдяки впровадженню програм державної підтримки високотехнологічних галузей; ефективній системі менеджменту; залученню як внутрішнього, так і іноземного капіталу, участі у процесах глобалізації виробництва та інтернаціоналізації діяльності суб'єктів господарювання.

Таблиця 3

**Динаміка експорту високотехнологічних товарів України
за період 2000–2006 рр.**

Товарні групи	Експорт						
	питома вага в загальному обсязі, % 2000р.	питома вага в загальному обсязі, % 2001р.	питома вага в загальному обсязі, % 2002р.	питома вага в загальному обсязі, % 2003р.	питома вага в загальному обсязі, % 2004р.	питома вага в загальному обсязі, % 2005	питома вага в загальному обсязі, % січень – травень 2006 р.
Всього	100	100	100	100	100	100	100,0
84 Котли, машини, апарати і механічні пристрої	6,00	7,68	7,14	6,18	5,52	5,61	5,1
85 Електричні машини і устаткування	3,30	2,86	2,65	3,90	3,76	2,68	3,1
86 Залізничні або трамвайні локомотиви, шляхове обладнання	0,60	0,92	1,66	2,38	4,57	2,81	2,6
87 Наземні транспортні засоби, крім залізничних	1,10	1,05	0,97	0,63	0,78	1,07	1,5
88 Аеронавігаційні або космічні апарати	1,00	0,84	0,57	0,76	0,40	0,42	0,6

За цих умов технологічний розрив може перетворитися на прірву, а країна – на об'єкт експлуатації з боку розвинутих країн. Виникає нагальна необхідність прискореного запровадження всіх елементів інноваційної моделі розвитку національної

економіки, адекватного реагування на технологічні виклики глобальної економіки і забезпечення перспективної конкурентоспроможності України.

Тому основним пріоритетом розвитку України має стати її утвердження на світовій арені як високотехнологічної держави, що потребує прискореного розвитку високотехнологічних виробництв, функціонування яких є неможливим без участі іноземного капіталу і формування її експортного потенціалу.

Наявність в Україні значної кількості корисних копалин (кам'яного вугілля, залізної і марганцевої руди, урану, графіту, будівельної сировини) зумовлює високу питому вагу видобувної промисловості і недостатню увагу до високотехнологічних галузей. Структура українського експорту високотехнологічних товарів України є свідченням неефективного використання науково-технологічного потенціалу (див. табл. 3, рис. 1).

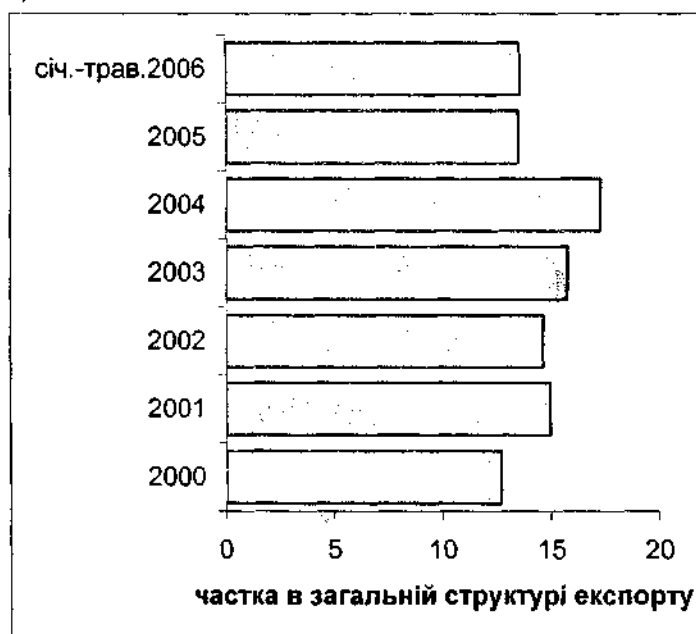

Рис. 1. Динаміка експорту високотехнологічних товарів України за період 2000–2006 рр.

Торгівлю вважають основним каналом трансферу технології між країнами. Дослідження підтверджують гіпотезу про те, що внутрісекторна торгівля (ВСТ) ефективніша в трансферті технології, порівняно із міжсекторною торгівлею, тому нами був проведений аналіз внутрісекторної торгівлі високотехнологічними товарами України з усіма країнами світу.

Результати аналізу (див. табл. 4) засвідчують те, що рівень ВСТ України із найбільшими країнами-експортерами високотехнологічних товарів по кожній групі був незначним. Одночасно спостерігалась тенденція до зростання обсягів ВСТ України з країнами колишнього СРСР – Росією Білорусією, а також з такими країнами, як Австрія, Німеччина, Польща, США.

Структура та обсяги товарної торгівлі України з країнами ЄС та ЄП вказують на певні переваги східного вектора співробітництва (див. табл. 4). Це пов'язане з тим, що експортні поставки України до ЄС мають переважно ресурсне спрямування, а східним сусідам Україна постачає продукцію машинобудування та товари з більшим вмістом доданої вартості.

Таблиця 4

Географічна структура внутрісекторної торгівлі України
високотехнологічними товарами (товарні групи 84–90 за ТНЗЕД) у 2004 р.

Товарна група	84		85		86		87		88		89		90	
	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б
Австралія							85							
Австрія	98	3,1	97	4										
Бельгія			99											
Білорусь	86	2,1					1,2						82	
Болгарія			82						87					
Бразилія	84													
Велика Британія		3,3												
Віргінські острови										81	1			
Вірменія			82											
Гбралтар	91													
Греція											2			
Індія													90	
Іспанія											1,3			
Італія											1,2			
Китай	86			1,7										1,1
Кіпр											5			
Литва	99, 86	1,3											97	
Македонія			98											
Мексика													99	
Німеччина		5,5		2,1										2,9
Нова Зеландія	91													
Панама	89												92	
Польща		2,5	89	1,9	97				93					
Росія		4,5		16		30	16		23		4,5	84	13	
Словаччина			88											
США		2		1,1										9,7
Туреччина				1,1										
Угорщина	94	1,3		3,4					88					1
Франція										89				
Японія		1,4												

А – Індекс Грубея-Ллойда (приспосований), вказано значення, що перевищують 80 (максимальне значення показника 100);

Б – Питома вага обсягу ВСТ товарної групи у торговому обороті товарної групи, вказано значення, не менше ніж 1% (максимальне значення 100%).

Суттєвим недоліком зовнішньоекономічного співробітництва України з рештою країн світу є його залежність від негативних чинників, що блокують розвиток національного виробництва та створюють засади для нестратегічної структури виробництва. Крім цього, вузькість внутрішнього ринку посилює залежність окремих сфер національного виробництва від кон'юнктури зовнішнього ринку. Окремі сфери спеціалізуються на експортних поставках і не сфокусовані на розвитку внутрішнього виробництва з вищим вмістом доданої вартості – відтак національні виробники не можуть отримати конкурентні переваги від значної

ники не можуть отримати конкурентні переваги від значної ресурсно-сировинної бази, якою користуються виробники решти країн світу.

Попит на високотехнологічну продукцію України переважно формується на ринках СНД, ЦСЄ і країн, що розвиваються. Частка розвинутих країн в українському експорті машинобудівної продукції становить 27,8% (ЄС – 16,7%; США – 10,8%, Японія – 0,2%, Канада – 0,1%); частка країн СНД, ЦСЄ та інших країн – 72,2% (СНД – 45,9%, ЦСЄ – 11,4%, інші країни – 14,9%). Стан технічної бази нашого машинобудування, на жаль, відповідає насамперед технологічним укладам країн СНД та "третього" світу.

Погляд на Україну крізь призму технологічних укладів та аналіз сучасного стану нашої економіки показує, що в промисловому виробництві в нас домінує третій технологічний уклад і, як наслідок, наше відставання від провідних країн світу становить щонайменше 50 років, а у фінансуванні науково-технічних розробок – переважає четвертий технологічний уклад, отже, можна обговорювати відставання від провідних країн щонайменше 25 років (див. табл. 5).

Таблиця 5

Технологічна багатокладність економіки України, %

Показники	Технологічні уклади			
	третій	четвертий	п'ятий	шостий
Обсяг виробництва продукції	57,9	38	4	0,1
Фінансування наукових розробок	6	69,7	23	0,3
Затрати на інновації	30	60	8,6	0,4
Інвестиції	75	20	4,5	0,5
Капітальні затрати на модернізацію	83	10	6,1	0,9

Стан п'ятого і шостого укладів свідчить, що ми є країною, в структурі експорту якої частка сировини та сільськогосподарської продукції фактично в декілька разів перевищує частку високотехнологічної продукції, а у світовому обсязі торгівлі науково-технічною продукцією внесок України не перевищує 0,1% [6; с. 8].

Наведені дані (див. рис. 2) свідчать про поступове зменшення в економіці частки третього укладу, збільшення частки четвертого укладу, незначну частку вищих (п'ятого і шостого) укладів і відсутність надійного потенціалу для її нарощування.

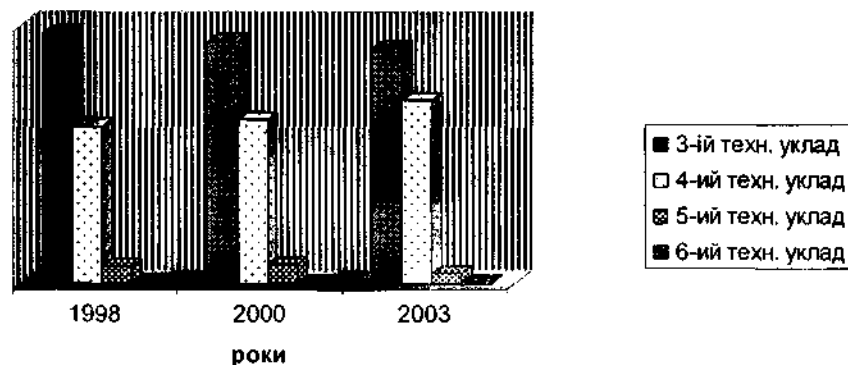

Рис. 2. Динаміка технологічної структури економіки України.

* Розраховано за даними статистичного збірника Держкомстату України "Зовнішня торгівля України товарами у 2004 році". – Т. 2. – К., 2005.

Передумови ж прискорення інноваційного розвитку зберігаються. Вони зосереджені у фундаментальному науково-технічному заділі для формування п'ятого та шостого технологічних укладів. Потрібно лише подолати бар'єри для технологічного прориву. Основним із них є недостатність інвестицій, велика вартість кредитів, порушення принципу сполучення інвестицій з інноваціями, відсутність інноваційних акцентів у бюджетній політиці. Слід зазначити також, що пріоритети іноземних інвесторів більше відповідають інтересам структурної перебудови економіки України, ніж пріоритети вітчизняних інвесторів.

Другий бар'єр – відсутність потужних організаційних форм (транснаціональних корпорацій, фінансово-промислових груп та інших форм), здатних акумулювати кошти на оновлення продукції і технологій, зміцнювати кооперацію із постачальниками сировини й комплектуючих, поширювати вплив на ринок.

Третій бар'єр – кадрове забезпечення технологічної реструктуризації. Основні кошти в освітній сфері мають спрямовуватися на підготовку кадрів для ключових секторів економіки. Людський капітал у розвинутих країнах став пріоритетним об'єктом інвестування. Посилення ролі освіти і прискорення технологічних змін привели до того, що інвестиції в людський капітал перевищують вкладення у фізичний капітал. Розвинуті країни активно залучають вчених із транзитивних країн на постійній і тимчасовій основі. Може виникнути нова хвиля інтелектуальної еміграції в ЄС. За даними експертів ЄС, для утримання міжнародного авторитету ЄС у науковій сфері, до 2010 р. знадобиться ще близько 700 тис. учених. Тому в 2002 р. прийнято рішення щодо фінансування наукової сфери в ЄС на рівні 3% ВВП. Україні слід впроваджувати запобіжні заходи з метою недопущення втрат інтелектуального потенціалу, зокрема через спрямування інвестицій у технологічну реструктуризацію.

Четвертий бар'єр – недоліки у комерціалізації інновацій та недостатній захист інтелектуальної власності. Близько 90% новітніх технологій спрямовуються внутрішніми корпоративними каналами, що дає змогу максимізувати прибуток ТНК, зберігати їхнє технологічне лідерство.

Недостатньо розвинутий в Україні механізм державної підтримки просування об'єктів інтелектуальної власності на зовнішні ринки. Міжнародний досвід підтверджує, що глобальна система регулювання інтелектуальної власності сформувалася. Україна має адаптуватися до неї, оскільки від ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність інноваційної моделі розвитку України. Нарешті, в економіці з великим рівнем "тіньового" сектора інтелектуальна власність не буде захищена, оскільки інтелектуальний продукт є найвразливішим та найкоштовнішим об'єктом для крадіжок. Тільки правовими актами інтелектуальну власність захистити не можна, тому що "тіньова" економіка діє за межами правового поля.

Отже, в Україні сформувалась і закріпилась модель економіки, побудована переважно на низькотехнологічних укладах, що може бути конкурентоспроможною на зовнішньому ринку лише за рахунок дешевої робочої сили.

Кількісні показники, що характеризують структуру наукової і науково-технічної діяльності в Україні, не варто порівнювати з відповідними міжнародними показниками: вони свідчать про наявність значного, але не досконало структурованого науково-технічного потенціалу [4].

Розглядаючи проблеми формування джерел інвестиційних ресурсів, необхідних для підтримки економічного зростання економіки нашої держави, можна дійти висновку, що спостерігається їх суттєва обмеженість. Власних коштів підприємств часто не вистачає не лише на інвестиції на наукові та технологічні розробки, а й на поточні витрати.

З таблиці 6 видно, що ПІІ мають вагому частку (24,9%) у фінансуванні наукових і науково-технічних робіт.

Таблиця 6.

Джерела фінансування наукових і науково-технічних робіт, млн. грн.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	у цінах відповідних років								
Усього:	652,0	943,6	1318,6	1261,0	1554,1	2046,3	2432,5	2611,7	3089,6
у т. ч.									
Державного бюджету	244,9	376,4	466,9	363,0	428,2	614,5	751,6	733,3	914,5
коштів бюджету територій	17,1	20,6	15,4
позабюджетних фондів	25,6	29,2	46,0	9,8	9,6	18,6	30,2	28,3	15,4
власних коштів	14,6	18,3	33,2	39,2	62,0	61,3	210,4	146,7	197,7
коштів замовників:									
підприємств, організацій України	233,4	325,6	448,5	494,1	597,6	785,8	789,5	933,6	1127,7
іноземних держав	101,9	160,4	273,8	291,1	359,7	477,1	555,3	683,1	769,3
інших джерел	31,6	33,7	50,2	63,8	97,0	89,0	77,4	66,1	49,6
	у відсотках								
Усього:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у т. ч.									
Державного бюджету	37,6	39,9	35,4	28,8	27,6	30,0	31,0	28,1	29,6
коштів бюджету територій	0,8	0,8	0,5
позабюджетних фондів	3,9	3,1	3,5	0,8	0,6	0,9	1,2	1,1	0,5
власних коштів									
коштів замовників:									
підприємств, організацій України	35,8	34,5	34,0	39,2	38,5	38,4	32,4	35,7	36,2
іноземних держав	15,6	17,0	20,8	23,1	23,1	23,3	22,8	26,2	24,9
інших джерел	4,9	3,6	3,8	5,0	6,2	4,4	3,2	2,5	1,8

Дослідження Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) показують, що іноземні інвестиції безпосередньо впливають на ефективність підприємств і, як наслідок, всієї економіки. Компанії, які отримують інвестиції нерезидентів, разом з капіталом набувають технології, ноу-хау та нові підходи менеджменту. У результаті такі компанії показують вищу економічну ефективність (у розрахунку на одного працівника) порівняно з іншими фірмами.

Жодним чином не применшуючи важливості внутрішніх (національних) інвестицій, ми звернемо більше уваги на зовнішні (іноземні) капіталовкладення. Це зумовлено обмеженістю внутрішніх джерел та слабкістю інструментів мобілізації приватних заощаджень в інвестиційні ресурси.

Крім цього, вплив іноземних інвестицій на місцеву економіку має мультиплікативний ефект. Адже інвестиції стимулюють покращення діяльності бізнес-партнерів (постачальників, підрядників та ін.) та встановлюють нові стандарти конкуренції, від чого, зрештою, виграють усі [1].

Варто також пам'ятати, що іноземні інвестиції виконуватимуть позитивну роль у розвитку економіки України, якщо вони вкладатимуться у високотехнологічні галузі,

а не використовуватимуться як засіб покриття дефіциту державного бюджету і від'ємного сальдо платіжного балансу в торгівлі з іншими країнами (насамперед, з Росією і Туркменистаном).

Перевагу щодо залучення прямих іноземних інвестицій Україна отримає за рахунок безпосередньої близькості з однією з найбільших економік світу (ЄС-25). Видне геоекономічне розташування сприятиме більш швидшому проникненню в Україну європейської культури провадження бізнесу, сучасних технологій менеджменту, стандартів виробництва та якості життя.

Аналіз потоків прямих іноземних інвестицій протягом останніх років, проведений Конференцією ООН з торгівлі та розвитку свідчить, що швидка зміна міжнародних умов призводить до зменшення вагомості окремих чинників інвестицій: такі традиційні чинники як ринки збуту, природні ресурси, дешева робоча сила все ще відіграють певну роль, їх значення при виборі інвестором об'єкта інвестування поступово зменшується. З поступовим зниженням торговельних бар'єрів все більше значення у підвищенні рівня інвестиційної конкурентноздатності національних економік матимуть інфраструктурні умови. На перший план виходить здатність формування позитивного іміджу країни.

Для спрямування структурної перебудови економіки у русло інноваційного розвитку доцільно здійснити такі заходи:

- активізувати укладання міжнародних угод щодо інноваційно-технологічного співробітництва в рамках реалізації державної інноваційної політики, а також прямих двосторонніх договорів між іноземними та українськими юридичними особами на основі норм міжнародного права у цій сфері;
- сприяти запровадженню системи венчурного фінансування в науково-технічній сфері та забезпечити законодавче супроводження венчурного бізнесу, створити та забезпечити підтримкою загальний банк даних винаходів для полегшення пошуку необхідних для господарюючих суб'єктів нововведень;
- активізувати співробітництво у сфері міжнародного науково-технічного кооперування на основі поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів держави з інтересами окремих господарюючих суб'єктів різних країн за умов надійного захисту державних інтересів та прав власника науково-технічної продукції;
- розробити та реалізувати на практиці стратегію щодо прямих іноземних інвестицій), яка у контексті забезпечення економічної безпеки держави сприяла б адресному залученню та ефективному використанню ПІІ, з врахуванням пріоритетів структурної перебудови економіки країни, насамперед – пріоритетів технологічної реструктуризації економіки;
- створити умови для активізації процесу створення та функціонування транснаціональних корпорацій і промислово-фінансових груп як основних елементів побудови корпоративно-коопераційного каркасу економіки країни; сприяти формуванню інноваційної інфраструктури нового типу тощо;
- ввести у практику фактичне, а не декларативне пільгове оподаткування пріоритетних видів інноваційної діяльності, що активізує інноваційну спрямованість діяльності резидентів і нерезидентів в Україні;
- розробити та застосовувати у практичній діяльності механізм страхування інвестиційно-інноваційної діяльності.

Україна має значний потенціал щодо розробки та продажу програмного забезпечення і може діяти за прикладом Ірландії, яка залучила мільярдні інвестиції комп'ютерних компаній США під свої розробки. Для такого ж прориву потрібне поєднання зусиль держави і комп'ютерних компаній України. Слід розглянути можли-

вості власного шляху розвитку програмного забезпечення, щоб позбавитися залежності від монополістів на цьому ринку і скласти їм конкуренцію.

Іншим стратегічним напрямом є випуск наукомістких промислових товарів, який можна збільшити шляхом створення замкнутих технологічних циклів, зміцнення міжгалузєвої кооперації, орієнтації на сегменти зовнішнього ринку, де можна швидко реалізувати конкурентні переваги. Перспективними тут є галузі машинобудування: виробництво авіаційної і ракетно-космічної техніки; суднобудування; автомобілебудування; приладобудування; виробництво новітніх локомотивів і вагонів, обладнання для залізничного транспорту, виробництво міських автобусів великої місткості і дорожньо-будівельної техніки; комунальне, верстатно-інструментальне, енергетичне і сільськогосподарське машинобудування; виробництво електронної техніки та засобів зв'язку. Опорними високотехнологічними галузями є авіабудування (Україна входить у п'ятірку країн з новими технологіями в цій галузі) та суднобудування (Україна буде різні види суден, зокрема танкери, попит на які з боку європейських перевізників зростає).

Завдяки торгівлі з країнами, що є технологічними лідерами, Україна може отримати доступ до проміжних товарів та капітального обладнання вищої якості (вертикальна диференціація) і більшого різноманіття (горизонтальна диференціація), а також до відкритіших каналів інформації про методи виробництва, процес розробки дизайну товару, організаційні методи та ринкові умови. Вона може також пристосувати до власного використання іноземні технології, що застосовуються у виробництві імпортованих товарів, причому навіть із меншими витратами.

Необхідно зменшувати кількість торговельних бар'єрів у високотехнологічних секторах з високим рівнем внутрісекторної торгівлі та проводити внутрішню політику, спрямовану на активне просування внутрісекторної торгівлі у цих секторах шляхом забезпечення ключової інфраструктури або професійно-технічної освіти для того, щоб збільшити виробництво і експорт у нових секторах і здійснювати реальні заходи для стимулювання ПІІ, що можуть знизити вартість адаптації і створення нових технологій, оскільки іноземні агенти, ймовірно, будуть уже знайомі з ними. Таким чином, ПІІ можуть знизити вартість створення і експорту нових товарів.

Варто пам'ятати те ж, що Україна має підлягати моніторингу за дотриманням гарантій безпеки стосовно новітніх технологій і об'єктів господарського комплексу країни.

Література

1. *Transition Report 2003 executive summary* // <http://www.ebrd.com/pubs/index.htm>.
2. www.stat.gov.ua.
3. Гринкевич О. Й. До питання про розвиток напрямів Української зовнішньої політики: сучасність і перспективи // http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=epol6&issue=2005_3.
4. *Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації* // *Національна безпека і оборона*. – 2004. – № 7.
5. Сухоруков А. І. *Технологічна реструктуризація як напрям антикризової політики* // http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=epol6&issue=2005_3.
6. Хименко О. *Україна інноваційна: реалія чи обрії* // *Зовнішньоекономічний кур'єр*. – 2006. – № 1–2. – С. 8.